

om zo te spreken, niets ziet dan 't geen voor hem is. De uiterste kleinheid zyner oogen, hunne laage, schuinſche en ingezonken plaatſing, de weinige ſchittering en beweging, die men daarin bemerkt, ſchynen deze byzonderheid te beveſtigen. Zyne ſtem is vry dof, als hy bedaard is, zy zweemt in 't gros naar het geknor van een varken, en als hy toornig is, wordt zyn ſchreeuw ſcherp, en kan van zeer verre gehoord worden. Schoon hy niet dan van gewaſſen leeft, herkauwt hy egter niet; dus is 't waarſchynlyk dat hy, even als de olyfant, maar eene maag heeft, dat zyne darmen zeer groot zyn, en dat deze den dienſt van pens vervullen; zyne verteering, ſchoon zeer groot, gelykt egter niet naar die van den olyfant, en het ſchynt ook uit de vaſtheid en dikte van zyn huid te volgen, dat hy veel minder dan dezelve door de uitwaſſeming verlieft.

BYVOEGZEL TOT DE NATUURLYKE HISTORIE VAN DEN RHINOCEROS.

W y hebben een tweeden rhinoceros, nieuwelings in des Konings diergaarde gebragt, gezien. In de maand van ſeptember 1770, was hy maar drie maanden oud, zo men de lieden die hem overgebragt hebben, mag gelooven; maar ik ben verzekerd, dat hy ten minſten twee of drie jaaren haalen konde; want zyn lighaam, den kop daar mede onder begreepen, hadt reeds agt voet en twee duimen lengte, tegen vyf voet en zes duim hoogte, en agt voet twee duim omtreks. Een jaar daarna waargenomen, was zyn lighaam zeven duimen langer geworden, zo dat hy den 28 Auguſtus 1771, agt voet negen duimen langte hadt, den kop daar weder in begreepen; hy was toen vyf voet en negen duimen hoog, en hadt agt voet en negen duimen in den omtrek. Twee jaaren daarna, te wecten op den 12 Auguſtus 1772, waargenomen, was de langte van zyn lighaam, den kop daar mede in begreepen, negen voet en vier duim, de grootſte hoogte welke die van 't agterſtel was, maakte zes voet vier duim, en de hoogte van 't voerſtel was ſlegts vyf voet en elf duim. Zyn vel hadt de kleur, en zelfs het voortkomen van den bult eens ouden olmbooms, op zomnige plaatſen met zwart en grys gevlekt, op andere plaatſen omgevouwen met diepe vooren, die een ſoort van ſchubben maakten. Hy hadt maar eenen hoorn van eene bruine kleur, en van eene vaſte en harde zelfſtandigheid. De oogen zyn klein en uitspringende, de ooren breed en veel gelykende naar die van een ezel. De rug, die hol is, ſchynt met een natuurlyk zadel bedekt; de beenen zyn kort en zeer dik; de voeten van agteren gerond, met hoeven van voren in drieën verdeeld. De ſtaart is vry gelyk aan dien der runderen, en met zwart hair aan het einde bedekt. De roede verlangt zig op de

die hem verpligten kunnen om van ſtrek te veranderen. Met den hoorn, die hy op zyn neus heeft, ontwortelt hy de boomen, neemt de ſteenen die in zyn doortogt liggen weg, en werpt hen, met een groot geraas, zeer hoog en op een grooten aſtand agter; met één woord, hy werpt alle lighaamen, daar hy eenigzins vat op kan hebben neder. Als hy niets aantreft en toornig is, maakt hy, den kop verlaagende, vooren in de grond, en werpt met woede eene groote hoeveelheid aarde over zig heen. Hy knort gelyk het varken, zyn ſchreeuw laat zig niet zeer verre hooren, als hy bedaard is; maar wanneer hy zyn prooi nazet, hoort men hem op een grooten aſtand. *Description du Cap de Bonne-Eſperance par KOLBE, tom. III. vol. Amſterd. 1741.*

ballen en regt zig op voor 't loozen van de pis, welke het dier vry verre van zig werpt, en dit deel schynt zeer klein ten opzichte van de grootte des lichaams. Het is daarenboven zeer opmerkelyk door zyn eind, dat eene holligheid maakt als de opening van een trompet. De schede of koker, daar het uit koomt, is een vleezig gedeelte van eene roode kleur, gelyk dat van de roede; en dat zelfde vleezig gedeelte, dat de eerste koker maakt, koomt uit een tweede schede in het vel genomen, gelyk by andere dieren. Zyn tong is hard en ruw, in zo verre, dat hy vilt het geen hy likt; ook eet hy dikke doornen zonder daar pyn van te voelen. Hy moet omtrent honderd zestig ponden voedsel daags hebben. De Indiaanen en de Afrikaanen, en vooral de Hottentotten, vinden het vleesch goed om te eeten. Dit dier kan tam of huisselyk worden, zo men het zeer jong opvoedt, en het zou in den staat van huisselykheid gemaklyker voortbrengen dan de olyfant.

„ Ik heb; zegt de Hr. DE PAUW met reden, nooit kunnen begrypen waarom men in Asie den rhinoceros in zynen wilden staat gelaaten heeft, zonder hem tot eenig gebruik te bezigen, terwyl hy in Abissynie onderworpen is, en dient om lasten te draagen (c).

„ De Hr. DE BUFFON, zegt de ridder BRUCE, heeft gegift, dat 'er in 't harte van Afrika rhinocerossen met twee hoornen waren. Deze byzonderheid is bewaarheid, en de giffing van gemelden Heer met de daad bevestigd. Inderdaad alle de rhinocerossen, welken ik in Abissynie gezien heb, hebben twee hoornen; de eerste, dat is te zeggen, die naast by de neus zit, is van de gewoone gedaante; de tweede scherper aan de punt, is altyd korter dan de eerste; beide koomen zy ter zelfder tyd te voren; maar de eerste groeit schielyker dan de andere, en overtreft dezelve in grootte, niet slegts gedurende den tyd van de groeiing, maar zelfs het geheele leven van het dier (d)”.
 „ Van den anderen kant schryft de Hoogleeraar ALLAMAND, een zeer bekwaam Natuurbeschouwer te Leyden aan den Hr. DAUBENTON in een brief gedaateerd Leyden 31 October 1766, in de volgende bewoordingen.

„ Ik herinner my iets, dat de Hr. PARSONS gezegd heeft in eene plaats door den Hr. DE BUFFON aangetrokken: ik vermoed, dat de Afiatische rhinocerossen maar eenen hoorn hebben, en dat die van de kaap de Goede-hoop twee hebben; ik zou vlak het tegendeel vermoeden. Ik heb uit Bengale en andere landen van Indiën rhinoceros koppen gekreegen, maar die altyd dubbelde hadden, en allen die my van de Kaap zyn toegekomen hadden 'er maar één”.

Dit schynt te bewyzen het geen wy reeds gezegd hebben, dat die rhinocerossen met dubbele hoornen eene verscheidenheid in de soort en een byzonder ras formeeren, maar 't welk even eens in Asia en in Afrika gevonden wordt.

Wy hebben een dier dubbele rhinoceros-hoornen, van twee kanten gezien, laaten aftekenen. Zie hier agter de VIII* Plaat.

(c) *Défense des Recherches sur les Américains* pag. 95.

(d) Noot door den Ridder Bruce medegedeeld aan den Hr. DE BUFFON.

De Sere del.

LE RHINOCEROS.

C. T. Frisch. f.